RUSKI INWALID

N°. 91.

SOBOTA 21. *Kwietnia* 1817.

CZYLI

WIADOMOŚĆI WOJENNE.

Zawarcie. Wiadomości kraiowe: Królewstwo Polskie. — Wiadomości zagraniczne: Niemcy. Francyia. — Rozmaite wiadomości. — Sprostowanie. — Kurs Peterzburgski pieniędzy.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

Królewstwo Polskie.

Z Warszawy, 12. Kwietnia.

O porządku urządzenia kupiectwa, postanowienia Namietnika Królewskiego.

(Dalszy ciąg.)

TYTUŁ II.

O uczniach.

12. Każdy chcący zostać uczniem, winien zgłosić się do starszych kupiectwa.

13. Uczeń ma umieć czytać i pisać po Polsku, znać rachunki, oraz naukę moralną i religiyną.

W przeciwnym razie, przyymuiący go kupiec, obowiązany będzie posyłać go do szkoły.

14. Starsi odmawiać nie mogą przyięcia na ucznia, wyiąwszy widocznie niesposobnych.

15. Wybór kupca, do którego oddanym będzie w naukę, rodzicom, opiekunom, lub przełożonym przyszłego ucznia iest zostawiony.

16. Starsi starać się powinni ile możności o pomieszczenie ucznia, który sam tego dla siebie wynaleść nie może.

17. Kupiec powolny być ma wezwaniu starszych w przyięciu ucznia, ieśli go utrzymać iest w stanie.

18. Złożenia rękoymi ze strony ucznia wtedy tylko żądać można:

a) Gdy mu towary znaczney wartości lub gotowizna zostaie powierzoną;

b) Albo, ieżeli u innego iuż kupca przez niedbałość lub lekkomyślność znaczną zrządził szkodę.

19. Uczeń po 6ciotygodniowey probie iesli się okaże zdatnym, między rodzicami, opiekunami lub przełożonemi iego, a kupcem w naukę go biorącym, nastąpi umowa, obeymuiąca warunki wszystkie przyięcia.

20. Starsi po rozpoznaniu warunków, iesli te nie przechodzą zobowiązań zwykle używanych, umowę zatwierdzą. W przeciwnym razie, warunki uciążliwe sprostuią. Czynności tey wywód słowny spisany będzie. Warunki umowy w księdze Zgromadzenia pod tytułem uczniów zapisane zostaną.

21. Za całą tę czynność zapłaci uczeń naymniey 10, naywięcey 20 złotych do skrzynki kupieckiey w kassie mieyskiey, podług oznaczenia władzy mieyscowey.

Wyięte są od tey opłaty dzieci rodziców ubogich, za złożeniem od władzy mieyscowey świadectwa ubóstwa.

22. Przyiętego ucznia kupiec w domu swoim trzymać powinien, przestrzegać moralności iego, obyczaiów i zachowania przepisów właściwey religii.

Winien mu dać sposobność nabycia wszelkich wiadomości, iakie do porządnego prowadzenia handlu są potrzebnemi.

23. Uczeń ma bydź posłusznym swemu Pryncypałowi, czynności handlu się dotyczące wiernie i ochoczo wykonywać, przestrzegać korzyści iego, i żadney nieopuszczać sposobności do nabycia dokładney nauki kupiectwa, tudzież porządnego utrzymywania rachunkowości.

24. Pryncypałowi służy władza mierney oycowskiey kary względem ucznia.

25. Pod niebytność lub w czasie innych zatrudnień Pryncypała, pierwszy czeladnik mocen ukarać ucznia w rzeczach handlu.

26. Uczeń, któryby doznawał ze strony swoiego Pryncypała ciężkiego obeyścia, ma bydź przesadzony staraniem starszych do innego kupca aż do ukończenia lat swoiey nauki.

Przeniesienie to zapisane będzie w księdze Zgromadzenia pod tytułem uczniów. Nastąpi kosztem Pryncypała przeszłego. Odbyte lata nauki uczniowi u nowego Pryncypała będą przyięte.

27. W przypadku śmierci Pryncypała, uczeń, bądź rodzice, opiekuni i przełożeni iego, maią wybor zostawić go przy wdowie, lub przenieść do innego kupca.

W ostatnim razie pieniądze, iakieby za naukę z góry zapłacone były, powrócone zostaną uczniowi, w ilości oznaczoney przez starszych.

28. To samo ma mieysce, gdy wdowa zaprzestanie handlu, lub kupiec znaydzie się w niemożności onego prowadzenia.

29. We wszystkich tych przypadkach starsi ile możności o umieszczenie ucznia starać się będą.

30. Jeżeli uczeń bez żadney przyczyny zbiegnie od Pryncypała swoiego, powinny temuż bydź zapłacone pieniądze za naukę, podług umowy za cały rok bieżący, i prócz tego maią mu bydź wynagrodzone wszystkie uszczerbki, iakie przez ucieczkę ucznia lub koszt w przyymowaniu innego na iego mieysce mógł ponieść.

31. Jeżeli taki uczeń wniydzie powtórnie w naukę do innego kupca, obowiązany przeciąg nauki na nowo rozpocząć, gdy tego żądać będzie kupiec, do którego wchodzi.

32. Ucznia wykraczaiącego przeniewierstwem, upornie nieposłusznego, niepoprawnego, który Pryncypała swoiego, lub iego rodzinę uczynkiem albo słowami obrażać poważy się, tudzież, który przez starszych za niezdatnego do nauczenia się będzie uznany, Pryncypał oddalić ma prawo, i żądać wynagrodzenia za spędzony czas nauki.

33. W przypadku słabości ucznia, Pryncypał staranie o nim mieć powinien.

34. Słabość ieżeli mniey trwa niż miesięcy trzy, z przeciągu nauki potrącaną nie będzie.

W razie choroby dłuższey, starsi postanowią, czyli uczeń obowiązany odużyć się za czas opuszczony.

35. Przeciąg nauki kupiectwa przeznacza się lat cztery.

36. Pryncypał skrócić może przeciąg ten w nagrodę iego pilności rokiem iednym.

Do takiego skrócenia zezwolenie starszych zawsze iest potrzebne.

37. Po odbytym przeciągu nauki, obowiązany Pryncypał stawić ucznia swoiego przed starszemi do examinu czyli popisu, oraz o ukończoney nauce i dobrem iego sprawowaniu się dać świadectwo.

38. Starsi rozpoznaią postępek ucznia w nauce szkolney, religiyney, tudzież w wiadomościach, i w służbie kupiectwa. Gdy przez takowy popis swoię zdolność okaże, czeladnikiem zostanie mianowany. Tym końcem zapisany będzie w księgę Zgromadzenia pod tytułem czeladników, i otrzyma list wyzwolenia, opatrzony pieczęcią i podpisem starszych, za co opłaci naymniey 24, naywięcey 48 złotych do skrzyni kupieckiey w kassie mieyskiey.

39. Przeciwnie, ieśli starsi nie uznaią zdolności iego za dostateczną, mogą mu odmówić wydanie listu, i przedłużyć czas nauki, za uczynieniem rapportu Prezydentowi lub Burmistrzowi miasta.

40. Kupiec nie może przetrzymywać ucznia, ani odmawiać mu świadectwa uwolnienia, skoro ten zobowiązaniom swym zadosyć uczynił, pod karą wynagrodzenia strat i uszczerbków równaiącego się w troynasób zwyczayney opłacie służebney. Tego uskutecznienia starsi dopilnuią.

41. Nikt nie iest mocen przyymować ucznia nieopatrzonego w świadectwo uwolnienia, pod karą wynagrodzenia uszkodzeń wszelkich Pryncypałowi, którego opuścił, nie mniey pod opłaceniem kary porządkowey od 30 do 60 złotych.

(Dokończenie później.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

Z Berlina, 5. *Kwietnia.*

Członki Rady Stanu.

I. Rada Stanu złożona iest z urzędników publicznych powołanych z urzędów swoich do sprawowania obowiązków członków oney: Kanclerz Stanu Xiąże Hardenberg; Feldmarszałkowie Hrabia de Kalkreuth i Xiąże Blücher; de Kircheisen, Minister Sprawiedliwości; Hrabia Bulow, Minister Przychodów; de Schuckman, Minister Spraw Wewnętrznych; Wielki Szambelan Minister Policyi Xiąże Witgenstein; Jenerał-Maior de Boyen Minister Woyny; Minister Sekretarz Stanu de Klewitz; Dyrektor Jeneralny Poczt de Seegebarth; de Grollmann, Naczelnik Trybunału Naywyższego; de Schlabrendorff, Prezydent Izby Rachunków; Albrecht, Radca Tay. Gabinetu; Pułkownik Witzleben, Referendarz w Sprawach Wojennych.

II. Z Siedmiu Jenerałów dowodców w Prowincyiach i z dziesięciu pierwszych Prezydentów Prowincyi, s tych pierwsi, i drudzy wtenczas tylko będą się znaydować w Radzie Stanu, kiedy się uzna potrzeba ich przytomności.

III. Z Urzędników, którzy przez ufność szczególną otrzymali głos i mieysce członków w Radzie Stanu, takiemi są: Xiąże Karol Mecklemburgski; Xiąże Radziwiłł, rządca Xięstwa Poznańskiego, Xiąże Puthus, rządca Jeneralny Pomeranii; Minister Stanu i Gabinetu, Wielki Marszałek Hrabia de Golz; Jenerał Piechoty Hrabia de Gneisenau; Ministrowie Stanu: de Brockhausen, d'Altenstein, de Beyme, Baron de Humboldt; Jenerał-Porucznik i Adjutant ieneralny de Knésebeck; Minister Stanu Jenerał-Porucznik Hrabia de Lottum; Biskup Sack; Hrabia Spiegel; Radca Stanu Tayny de Stägemann; Jenerał-Maior de Grollmann; Rzeczywiści Tayni Radcy Legacyi de Jordan, i Ancillon; Jenerał-Maior de Schöler II; Jeneralny Dozorca Ribbentrop; Rzeczywiści Tayni Radcy rządu de Kamptz, Nicolavius, i Friese; Rzeczywisty Tayny Radca Sprawiedliwości de Diedrichs; Rzeczywiści Tayni Radcy Przychodów Ladenberg, Rother, i Massen; Radca Tayny Legacyi Hoffmann; Radcy Stanu de Rehdiger, i Scharnweber; Radca Tayny rządu de Dewitz; Radcy Tayni Przychodów de Beguelin młody, i Ferber; Radca Tayny Legacyi Eichhorn; Radca Tayny Sprawiedliwości de Savigny.

w Berlinie 20. Marca 1817 roku.

FRYDERYK WILHELM.

Koniec pierwszego posiedzenia Rady Stanu.

Podział Rady Stanu.

I. Sprawy Zagraniczne: Jenerał Piechoty Hrabia Gneisenau; Minister Stanu de Brockhausen; Jenerał-Porucznik i Adiutant ieneralny de Knésebeck; Rzeczywiści Tayni Radcy Legacyi Jordan, i Ancillon.

II. Udział Woienny: Jenerał Piechoty Hrabia Gneisenau; Jenerał-Porucznik de Knésebeck; Jenerał-Maiorowie de Grollmann, i Schöler II; Dozorca Jeneralny Ribbentrop.

III. Udział Sprawiedliwości: Min. Stanu de Beyme; Rzeczywisty Radca Stanu de Diedrichs; Radca Tayny Legacyi Eichhorn; Radca Tayny Sprawiedliwości de Savigny; ieden członek prowincyi nad Reńskich, który nie iest ieszcze mianowany.

IV. Udział Przychodów: Minister Stanu i Jenerał-Porucznik Hrabia de Lottum; Radca Tayny Stanu de Stägemann; Rzeczywiści Tayni Radcy Przychodów Ladenberg, i Rother; Radca Tayny Przychodów Ferber.

V. Udział Handlu: Minister Sekretarz Stanu de Klewitz; Rzeczywisty Tayny Radca Sprawiedliwości de Diedrichs; Rzeczywisty Tayny Radca Przychodów Massen; Radca Tayny Legacyi Hoffmann; Radca Tayny Przychodów de Beguelin młody.

VI. Udział Spraw Wewnętrznych: Minister Stanu Baron d'Altenstein; Rzeczywiści Tayni Radcy rządu de Kamtz, i Friese; Radca Stanu Scharnweber; Rzeczywisty Tayny Radca rządu de Dewitz.

VII. Udział Wyznań Religiynych, i Oświecenia Publicznego: Minister Sekretarz Stanu de Klewitz; Biskup Sack; Hrabia Spiegel; Rzeczywiści Tayni Radcy rządu de Kamptz, i Nicolavius.

w Berlinie 20. Marca 1817 roku.

FRYDERYK WILHELM.

Mowa Xiążęcia Hardenberg powiedziana w obecności Króla przy installacyi Rady Stanu.

Xiążęta i Panowie! Jego Królewska Mość nowy dał dowod troskliwości swoiey oycowskiey i prawdziwie Królewskich starań o dobro swoich wiernych poddanych, przez ustanowienie Rady Państwa, o którey nas zawiadomić raczył: tak Król nasz nowe nabywa prawa do wdzięczności uszanowania, i wierności całego narodu maiącego szczęście znaydowania się pod berłem Prusskiem, a szczególnie urzędników Królewskich, powołanych

z woli Monarchy do Jego Rady Stanu, przez co okazano im dowod tak szanownego zaufania.

Niemożemy innym sposobem okazać naszey wdzięczności, i stać się godnemi tak wielkich dobrodzieystw, iak odnawiaiąc uroczyście sluby nasze, dopełniania z niezachwianą wiernością w urzędach nam powierzonych powinności naszych względem Króla i Oyczyzny.

Panowie, których Król o'azaniem zaufania swoiego rozróżnia od innych współobywateli, słyszeliście z ust Jego, i z czytania Aktu ustanowienia Rady Stanu, do iak wysokiego przeznaczenia powołani iesteście, widzicie zachęcenia do prac tak wielkich w samym wyborze was na ten stopień, a znaczenie onego, w żywem interessowaniu się Xiążąt rodziny Królewskiey do zatrudnień waszych. Na nas sie teraz zwraca uwaga całego narodu. Na nas się opieraią wszystkie nadzicie oyczyzny, i zawiedzione niebędą kiedy idąc prosto za głosem sprawiedliwości, będziemy dopełniać powinności naszych. Wypadki czynów ludzkich są w ręku Przedwiecznego, ale człowiek szlachetny człowiek zasczycony wyborem współbraci, powinien dołożyć wszelkich starań aby czyny iego były pożyteczne i trwałe, aby przez długi czas nawet po skończonem życiu wydawały owoce, aby przetrwały pamięć samey Historyi będąc użytecznemi naypóźnieyszym potomkom. Nietraćmy tych uwag s pamięci, niech one zawsze przed oczyma nam będą, a wtenczas niechybnie przyłożemy się do ziszczenia się zamiarów naszego Monarchy; należycie dopełnim czego po nas słusznie wymaga oyczyzna; a potomkom naszym naybogatsze zostawim dziedzictwo.

Król was powołał szczególnie, do dzieła wielkiey wagi. Macie rostrząsać nad stanowieniem praw i urządzeń, iakich wymagaią potrzeby stanu do kierowania czynnościami administracyynemi; macie rozbierać według sumnienia i znaiomości waszych wszystkie proiekta, iakie władze administracyyne wam podadzą w tym względzie, powinniście się zaiąć przedmiotami poruczonemi wam szczególnie przez Króla, służącemi do ulepszenia postanowień iuż istnieiących, i do utworzenia nowych, iakie się zdadzą bydź potrzebnemi.

(*Dalszy ciąg pózniey.*)

F r a n c y i a.

S Paryża, 8. *Kwietnia.*

— Xiąże Chatre, Par Francyi, i pierwszy Szambelan Królewski mocno był chory, lecz teraz powraca do zdrowia.

— Znowu poczynaią mówić o wyieździe Xięcia Wellingtona, który iak mówią 15. b. m. ma wyiechać do Anglii, a stamtąd powrócić znowu do głowney swoiey kwatery.

— Rozumieią, iż w następuiącą niedziele Król iuż będzie mógł wyiechać do kaplicy, i od tego dnia rospocznie zwyczayne swoie spacery w poiezdzie.

— Donoszą z Londynu pod dniem pierwszym Kwietnia iż okręt *Ikar* powracaiący z Indyi wschodnich wszedł 29. Marca do *Portsmouth.* W czasie zeglugi swoiey zatrzymywał się przy wyspie Sey. Heleny. Bonaparte trwa w przedsięwzięciu unikania od wszelkiego towarzystwa. Od wyiazdu *Las Cases* nie był daley iak w swoim ogrodzie. 2. Stycznia odważył się bydź z odwiedzinami u małżonki Jenerała Bertranda, która niedawno urodziła syna.

ROZMAITE WIADOMOSCI.

— Donoszą z Islandyi, iż mieszkańcy tameczni zupełnie nienasladnią zwyczaiów lądowych, praca iest u nich nayprzyiemnieyszą zabawą, zbytki i miękkość życia do tego stopnia wygnane, iż nawet między przedmiotami onych policzone i nieużywane są Herbata, Kawa, Czekolada, Cukier, i inne przedmioty bez których nayprostsze kuchnie niemógłyby się obyć. Ciekawa rzecz, czem się oni tam zaymuią z rana, po obiedzie, wieczorem w tę przyiemną chwilę, kiedy się u nas zbiera cała domowa familia, i na Europeyskiey porcellanie piie wyciąg Aziatyckich listków. — W co się tam obracaią miłe godziny tańcuiącey herbaty, sliczne i dowcipne bilety cukierkowe, i te wszystkie przyiemności i słodycze, które u nas zwyczaynie towarzyszą wetom, nie z samych owoców składaiącym się.

Sprostowanie.

Umieszczony na stronnicy 359 pisma naszego artykuł *a linea*, poczynaiący się od wyrazów: Dotąd wszystko zewnątrz iest spokoyne; powinien bydz umieszczony na stronnicy 358, przed artykułem z Niderlandów, gdyż to iest koniec listu z Nuremberga, przez omyłkę drukarza przeniesiony na drugą stronnicę.

Kurs Peterzburgski pieniędzy. Kwietnia 21. dnia 1817.	Assygnac.		Srebrne.	
	Rble.	Kop.	Rble.	Kop.
Dukat Hollenderski	10	65	—	—
Rubel srebrny	3	76	—	—
Assygnata storublowa . . .	—	—	26	15